

Оксана ГОРБАЧИК

кандидатка історичних наук, доцентка кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська область, Україна, індекс 82100 (oksa7803@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6671-2025>

Олександр КОЗІЙ

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 24, вул. Івана Франка, м. Дрогобич, Львівська область, Україна, індекс 82100 (olkoziy@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0494-3095>

Бібліографічний опис статті: Горбачик, О., & Козій, О. (2023). Політика США щодо палестинських біженців у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 14(56), 107–115, doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.12>

ПОЛІТИКА США ЩОДО ПАЛЕСТИНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Анотація. *Мета* дослідження полягає у з'ясуванні та аналізі еволюції політики Сполучених Штатів Америки (США) щодо палестинських біженців у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття. *Методологію дослідження* становлять методи компаративного, контекстуального та критичного аналізів, а також інтердисциплінарного підходу. **Наукова новизна** статті полягає в розгляді й аналізі різних аспектів цієї проблеми з огляду на динаміку політичних подій, зміни в американській зовнішній політиці та ролі США на Близькому Сході. **Висновки.** Після утворення держави Ізраїль у 1948 році виникла проблема палестинських біженців, кількість яких сягала сотень тисяч. США спочатку підтримували їхнє право на повернення, але згодом змінили позицію на користь Ізраїлю. У 1950–1960-х роках Сполучені Штати надавали гуманітарну допомогу палестинським біженцям через відповідне Близькосхідне агентство ООН, але уникали політичного вирішення проблеми. З кінця 1960-х років США стали більше підтримувати Ізраїль у протистоянні з арабськими країнами та Організацією визволення Палестини, а право на повернення біженців фактично ігнорувалося. У 1990–2000-х роках, незважаючи на мирний процес на Близькому Сході, питання біженців залишалося нерозв'язаним через протидію Ізраїлю, своєю чергою США не наполягали на його вирішенні. Загалом політика США щодо палестинських біженців еволюціонувала від поміркованої підтримки до практичного ігнорування їхніх прав та інтересів на користь Ізраїлю. Отже, політика Вашингтону щодо палестинських біженців є складною та еволюційною і визначається численними факторами, такими як геополітика, міжнародні відносини, внутрішня політика та інші чинники. Сполучені Штати ставали безпосередніми учасниками і свідками численних спроб вирішення конфлікту на Близькому Сході, і питання палестинських біженців залишається важливим аспектом цього процесу.

Ключові слова: арабо-ізраїльський конфлікт, палестинські біженці, Палестинська автономія, ООН, БАПОР, США.

Oksana HORBACHYK

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at the Department of the World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko str., Drohobych, Lviv region, Ukraine, postal code 82100 (oksa7803@gmail.com)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6671-2025>

Oleksandr KOZII

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at the Department of World History and Special Historical Disciplines, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24, Ivan Franko str., Drohobych, Lviv region, Ukraine, postal code 82100 (olkoziy@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0494-3095>

To cite this article: Horbachyk, O., & Kozii, O. (2023). Polityka SShA shchodo palestynskykh bizhentsiv u druii polovyni XX – na pochatku XXI stolittia [US policy towards Palestinian refugees in the second half of the 20th and early 21st centuries]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 14(56)*, 107–115, doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.14/56.12> [in Ukrainian].

US POLICY TOWARDS PALESTINIAN REFUGEES IN THE SECOND HALF OF THE 20TH AND EARLY 21ST CENTURIES

Summary. *The purpose of the study is to clarify and analyze the evolution of the politics of the United States of America (US) policy toward Palestinian refugees in the second half of the twentieth and early twenty-first centuries. The research methodology is based on the methods of comparative, contextual and critical analysis, as well as an interdisciplinary approach. The scientific novelty of the article consists in the consideration and analysis of various aspects of this problem in view of the dynamics of political events, changes in American foreign policy and the role of the United States in the Middle East. Conclusions. After the creation of the state of Israel in 1948, the problem of Palestinian refugees arose, the number of which reached hundreds of thousands. The United States initially supported their right to return, but later changed its position in favour of Israel. In the 1950s and 1960s, the United States provided humanitarian aid to Palestinian refugees through the UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees, but avoided a political solution to the problem. Since the late 1960s, the United States has been more supportive of Israel in its confrontation with Arab countries and the Palestine Liberation Organization, and the right of return of refugees has been virtually ignored. In the 1990s and 2000s, despite the peace process in the Middle East, the refugee issue remained unresolved due to Israel's opposition, and the United States did not insist on resolving it. In general, the US policy towards Palestinian refugees has evolved from moderate support to practical disregard for their rights and interests in favour of Israel. In sum, Washington's policy toward Palestinian refugees is complex and evolving, and is determined by numerous factors such as geopolitics, international relations, domestic politics, and other factors. The United States has been directly involved in and witnessed numerous attempts to resolve the conflict in the Middle East, and the issue of Palestinian refugees remains an important aspect of this process.*

Key words: Arab-Israeli conflict, Palestinian refugees, Palestinian Authority, UN, UNRWA, USA.

Постановка проблеми. Протистояння між Ізраїлем і палестинцями є однією з найбільших та складних міжнародних проблем сучасності. Питання стосовно статусу палестинських біженців, їхніх прав та можливого повернення на рідні землі залишаються ключовими складниками цього конфлікту, і політика США має вплив на його розв'язання, оскільки Сполучені Штати є однією з ключових геополітичних сил у світі. У досліджуваній період Вашингтон виступав у ролі посередника в багатьох спробах вирішити ворожнечу між Ізраїлем і Палестинською Автономією. Отже, політика США у цьому питанні має глибоке історичне підґрунтя та вплив на події в близькосхідному регіоні нині. Важливим аспектом обговорення в контексті проблеми палестинських біженців залишається питання прав людини та дотримання міжнародного права. Американська політика стосовно палестинських біженців також може впливати на геополітичний ландшафт регіону Близького Сходу та на міжнародну політику загалом. Проблема палестинських біженців має етнічний і культурний аспект, і розуміння та вирішення цього питання також важливо з точки зору міжнародних відносин і культурної спільноти. Отже, політика США стосовно палестинських біженців продовжує мати велике значення для міжнародних відносин і глобальної стабільності і вона залишається значущим предметом обговорення та дослідження для істориків і дослідників у другій половині XX – на початку XXI століття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Більшість досліджень зарубіжних і вітчизняних науковців фокусуються на ролі США в арабсько-ізраїльському конфлікті та близькосхідному мирному процесі. Особлива увага приділяється позиціям адміністрацій різних президентів США щодо статусу Єрусалиму, кордонів, поселень, біженців.

Зокрема, палестинський дослідник М. Закарія у праці «Проблема палестинських біженців: чи є надія на стійке вирішення?» (Zakaria, 2010) аналізує проблему палестинських біженців і те, як до неї ставляться різні учасники палестинсько-ізраїльського конфлікту. Автор зазначає, що питання палестинських біженців є одним із найскладніших питань у мирних переговорах між двома сторонами, і без його вирішення не буде постійного та стійкого миру на Близькому Сході. Також він вказує на те, що існує потреба в компромісі як ізраїльтян, так і палестинців для того, щоби знайти стійке вирішення проблеми палестинських біженців.

Вітчизняні дослідники С. Гвоздков, А. Горук та А. Захарченко значну увагу приділяють з'ясуванню особливостей формування зовнішньополітичних стратегій Сполучених Штатів щодо регіону Близького Сходу впродовж останньої чверті ХХ та початку ХХІ століття. Загалом, у працях українських науковців спостерігається тенденція до більш зваженого, об'єктивного аналізу ролі США у близькосхідному конфлікті з акцентом на пошук шляхів його врегулювання.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні та аналізі еволюції політики США щодо палестинських біженців у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу. За даними Близькосхідного агентства Організації Об'єднаних Націй (ООН) для допомоги палестинським біженцям та організації робіт на Близькому Сході (БАПОР), нині є приблизно 6,3 мільйона зареєстрованих палестинських біженців у секторі Газа, Йорданії, Лівані, Сирійській Арабській Республіці та на Західному березі включно зі Східним Єрусалимом (Report of the Commissioner-General..., 2023). Більшість цих біженців – нащадки 750 000 палестинців, які були переміщені у сусідні арабські країни в період між 1947 і 1949 роками під час створення держави Ізраїль. Для палестинців ця подія відома як «Накба», або «Палестинська катастрофа» (Alhamdan, 2022).

Друге масове переміщення палестинських біженців відбулося у 1967 році. Того року Ізраїль окупував решту палестинських територій. Тоді ж близько 325 000 палестинців були переміщені з Гази і Західного берега річки Йордан, у тому числі з Єрусалиму, з яких третина була змушена покинути свої домівки вразі. Більшість з них виїхали до Йорданії, а інші – до Сирії та Єгипту (Zakaria, 2010).

У резолюції Генеральної Асамблеї ООН (ГА ООН), ухваленої у грудні 1948 року, було зазначено, «що біженцям, які бажають повернутися до своїх домівок і жити в мирі зі своїми сусідами, має бути дозволено зробити це якомога раніше, і що компенсація повинна бути виплачена за майно тих, хто вирішив не повертатися, а також за втрату або пошкодження майна, яке, згідно з принципами міжнародного права або за правом справедливості, має здійснюватися відповідальними урядами або органами» (UN General Assembly, 194 (III)..., 1948). Погоджувальній комісії доручалося «сприяти репатріації, переселенню, економічній і соціальній реабілітації біженців та виплаті компенсацій, а також підтримувати зв'язки з директором ООН з надання допомоги палестинським біженцям, а через нього і з відповідними органами агентства Організації Об'єднаних Націй» (UN General Assembly, 194 (III)..., 1948). Проте перші спроби знайти вирішення проблеми біженців на Лозаннській конференції 1949 року закінчилися невдачею, значною мірою через відмову Ізраїлю розглядати будь-яку реальну репатріацію палестинських біженців (Alhamdan, 2022).

Близькосхідне агентство було створено в рамках системи ООН як допоміжний орган Генеральної Асамблеї відповідно до її резолюції 302 (IV) від 8 грудня 1949 року. З моменту початку своєї роботи БАПОР адаптує та вдосконалює свої програми таким чином, щоби задовольняти все більш різнобічні потреби палестинських біженців і забезпечувати їм певний рівень захисту і стабільності в умовах затяжної регіональної кризи. Агентство є основним постачальником базових послуг – у галузі освіти, охорони здоров'я, надзвичайної допомоги та соціальної підтримки (Report of the Commissioner-General..., 2023).

Сполучені Штати Америки, визнавши державу Ізраїль у 1948 році, відразу ж стали важливим союзником цієї країни, що вплинуло на підходи до вирішення проблеми палестинських біженців. США підтримували ізраїльську сторону і не завжди виступали на користь повернення палестинських біженців на їхні рідні землі. Однак загалом американська позиція співчутливо ставилася до долі палестинських біженців у гуманітарному плані, хоча й не обов'язково в політичному. Офіційно Сполучені Штати підтримували 194-у резолюцію ООН (UN General Assembly, 194 (III)..., 1948), а також організацію БАПОР, якій США з того часу стали найбільшим донором. Побіжно адміністрації американських президентів Г. Трумена, Д. Ейзенхауера і Дж. Кеннеді безуспішно тиснули на Ізраїль, щоби останній дозволив обмежену репатріацію палестинських біженців, втім ці зусилля закінчилися за адміністрації Л. Джонсона, чия позиція більш-менш збігалася з позицією Ізраїлю (The United States Contributes..., 2023). З 1950 року політика Сполучених Штатів щодо палестинських біженців полягала в тому, щоби скасувати вимогу повернення всіх біженців до Ізраїлю, натомість дозволивши повернутися лише деяким з них, а також зосередитись на інтеграції палестинських біженців у суспільство, яке їх приймало. Вашингтон теж заохочував спільні арабсько-ізраїльські проєкти, спрямовані на зміцнення стабільності (Zakaria, 2010). Після 1967 року фокус уваги змістився з тяжкого становища біженців на статус територій, до цього окупованих Ізраїлем (The United States Contributes..., 2023).

Період 1950–1960-х років для США був пов'язаний з протистоянням і стримуванням радянської загрози, тому Сполучені Штати тоді були зацікавлені в підтримці гарних відносин як з Ізраїлем, так і з арабськими країнами, оскільки намагалися запобігти посиленню впливу СРСР у цих регіонах (Zakaria, 2010).

Наприкінці 70-х років ХХ століття Вашингтон усе ж активно залучився до мирних переговорів між Ізраїлем і палестинськими представниками. На тлі цих переговорів були спроби вирішити питання палестинських біженців, включаючи пропозиції щодо компенсації, розселення та розгляд можливості створення палестинської держави. Американська адміністрація виступала посередником у цих переговорах.

З моменту підписання угод в Осло в 1993 році Сполучені Штати були найбільшим постачальником допомоги палестинцям на Західному березі річки Йордан і у секторі Газа, виділивши понад 7,6 мільярда доларів на економічний розвиток і безпеку на додаток до гуманітарної допомоги. Зовнішня допомога США палестинському народу слугувала важливим інтересам Сполучених Штатів, включаючи надання критично необхідної допомоги тим, хто її потребує, сприяння економічному розвитку та підтримки ізраїльсько-палестинської співпраці у сфері безпеки. Програми економічної та гуманітарної допомоги покращували життя мільйонів палестинців, надаючи негайну допомогу і сприяючи розвитку в таких секторах, як охорона здоров'я, інфраструктура, економічне зростання, розвиток приватного сектору і громадянського суспільства. Надаючи допомогу на Західному березі річки Йордан і у секторі Газа, Сполучені Штати дотримувалися відповідних вимог американського законодавства (U.S. Relations..., 2021).

Незважаючи на риторичні розбіжності між наступними адміністраціями, офіційна позиція США щодо палестинських біженців залишалася в основному незмінною до 1993 року, коли президент Білл Клінтон став першим президентом США, який припинив підтримувати Резолюцію 194 ГА ООН (Alhamdan, 2022). Натомість він 23 грудня 2000 року запропонував свій мирний план щодо вирішення палестинсько-ізраїльського конфлікту, в тому числі проблеми біженців (Bill Clinton Administration..., 2000). У цьому плані було викладено різні варіанти вирішення проблеми біженців, включаючи репатріацію до (неіснуючої) палестинської держави, поселення в приймаючих країнах або еміграцію до третіх країн, таких як Канада чи Австралія. Було запропоновано лише символічне повернення до Ізраїлю, та й то за умови його схвалення (Karmi, 2018).

На початку ХХІ століття конфлікт між Ізраїлем і Палестинською автономією залишався нерозв'язаним, і питання палестинських біженців продовжувало бути однією з головних проблем. США виступали на користь більш стійкого миру, але політика щодо палестинських біженців залишалася складною та спірною.

Після подій 11 вересня президент Джордж Буш-молодший змінив свій підхід до подальшої участі у близькосхідних справах. 24 червня 2002 року він виступив з промовою на підтримку створення «мирної і демократичної» палестинської держави поряд з Ізраїлем. Буш конкретно попросив палестинців реформувати Палестинську адміністрацію, розпустити свої бойові угруповання і вибрати нового лідера. Він також підтримав формулу «Дорожньої карти» (спонсорами якої були ООН, ЄС і росія) для вирішення ізраїльсько-палестинського конфлікту. Однак бачення Буша і план «Дорожня карта» ознаменували новий поворот у політиці США щодо палестинського питання, оскільки вони не змогли використати важелі впливу на Ізраїль, щоби змусити його піти з палестинських територій. Вони не надали деталей щодо питань остаточного статусу, включаючи майбутнє Єрусалиму, біженців, єврейських поселень, державності та кордонів, що задовольнило заперечення Ізраїлю проти пакетних угод, які можуть спричинити тиск на Ізраїль з метою його відходу з палестинських територій (Husam, 2015).

Підхід адміністрації Обама до ізраїльсько-палестинського конфлікту в основному базувався на тій самій позиції, якій слідувала попередня адміністрація США. Сполучені Штати двічі організували дипломатичні переговори на високому рівні з метою укладання угоди щодо двох держав – Ізраїлю та Палестини. Проте у жодному з випадків зусилля не наблизилися до досягнення рішення про дві держави. Обама, як і більшість його попередників, не був зацікавлений у застосуванні іншого підходу та використанні важелів впливу США, щоби спробувати змусити Ізраїль піти на значні поступки (Pressman, 2016).

Надалі політика США щодо палестинських біженців почала змінюватися залежно від адміністраційних змін у Вашингтоні. Різні адміністрації мали відмінні підходи до вирішення конфлікту між Ізраїлем і Палестинською автономією та питання палестинських біженців. Загалом адміністрації Б. Клінтона, Дж. Буша-молодшого і Б. Обама зосереджували свою енергію на спробах домовитися про вирішення проблеми за принципом двох держав, використовуючи при цьому переважно символічні формули для палестинських біженців (Alhamdan, 2022).

Позиція США щодо палестинських біженців зазнала значної зміни після президентських виборів 2016 року й приходу до влади Дональда Трампа, який фактично намагався назавжди зняти питання біженців з порядку денного, припинивши фінансування БАПОР і навіть заявив про те, що такої проблеми взагалі не існує (Alhamdan, 2022).

Адміністрація Д. Трампа заблокувала майже всю допомогу після того, як у 2018 році розірвала відносини з Палестинською владою. Багато хто сприйняв цей крок як спробу змусити палестинців вести переговори з Ізраїлем на умовах, які палестинське керівництво назвало спробою відмовити їм у життєздатній державі. Заразом скорочення відбулися після того, як палестинські лідери вирішили бойкотувати мирні зусилля адміністрації Д. Трампа через її рішення визнати Єрусалим столицею Ізраїлю та перенести туди посольство США з Тель-Авіва. Це включало припинення фінансування Агентства БАПОР, яке надавало допомогу приблизно 5,7 мільйона на той час зареєстрованих палестинських біженців на окупованому Західному березі, у Секторі Газа та на Близькому Сході (Spetalnick, Matt & Farrell, Stephen, 2021).

У 2019 році Д. Трамп підписав закон про боротьбу з тероризмом, який дозволяв американцям подавати до суду на одержувачів іноземної допомоги США, включаючи Палестинську автономію (ПА), за ймовірну причетність до військових дій. Побоюючись судових позовів, ПА попросила Вашингтон припинити допомогу (Robinson, 2023).

Та все ж на загал у період між 1950 і 2018 роками Сполучені Штати надали понад 6 мільярдів доларів допомоги Агентству ООН у справах палестинських біженців (Robinson, 2023). Зокрема, у 2017 році США наповнили понад чверть бюджету БАПОР, який забезпечував базові послуги, включаючи освіту, охорону здоров'я, допомогу та соціальні послуги для палестинських біженців, однак до 2018 року США припинили будь-яке фінансування агентства. Незважаючи на це, у 2019 році Генеральна Асамблея ООН більшістю голосів проголосувала за продовження мандату БАПОР на знак підтримки цієї організації (лише США та Ізраїль проголосували проти резолюції). У листопаді 2020 року генеральний комісар БАПОР підкреслив,

що потреби палестинських біженців значно зросли внаслідок конфліктів і численних соціально-економічних криз, а також через Covid-19 (United States Policy..., 2021).

Хоча закон про боротьбу з тероризмом нині залишається у силі, теперішня американська адміністрація Джозефа Байдена відновила допомогу Західному берегу річки Йордан і Газі, пообіцявши надати палестинцям щонайменше 500 мільйонів доларів до 2024 року (Robinson, 2023). У квітні 2021 року представники Білого дому оголосили, що США нададуть 235 мільйонів доларів допомоги палестинцям, відновивши фінансування агентства ООН, яке підтримує біженців, і відновлять іншу допомогу, яку припинив попередній президент Д. Трамп. Тоді ж державний секретар США Ентоні Блінкен обнародував спеціальний пакет, включаючи гуманітарну, економічну допомогу та сприяння в розвитку, як частину зусиль щодо відновлення американських зв'язків з палестинцями, які майже зруйнувалися під час перебування на посаді Д. Трампа. Це стало найважливішим кроком президента-демократа Дж. Байдена з моменту вступу на посаду 20 січня 2021 року задля виконання своєї обіцянки скасувати деякі елементи підходу свого попередника-республіканця, який палестинці засудили як сильно упереджений на користь Ізраїлю (Spetalnick, Matt & Farrell, Stephen, 2021).

План передбачав виділення 150 мільйонів доларів через Агентство БАПОР, 75 мільйонів на допомогу в економіці та розвитку та 10 мільйонів на програми побудови миру. Помічники Дж. Байдена також дали зрозуміти, що вони хочуть відновити мету переговорного рішення про створення двох держав як пріоритет у політиці США щодо ізраїльсько-палестинського конфлікту (Spetalnick, Matt & Farrell, Stephen, 2021).

У рамках поточного обміну інформацією зі Сполученими Штатами заступник генерального комісара БАПОР Лені Стенсет у травні 2023 року відвідала Вашингтон, щоби очолити другий стратегічний діалог США–БАПОР. Під час зустрічі було розглянуто роботу БАПОР та його останні реформи, включно з тими, які покращили його управління, прозорість і підзвітність, а також підтвердження центральної ролі Агентства в житті палестинських біженців у всьому регіоні (The United States Contributes..., 2023).

30 травня 2023 року Бюро у справах населення, біженців та міграції Державного департаменту США під час віртуальної церемонії підписало Рамкову програму співпраці з Близькосхідним агентством ООН (БАПОР) на 2023–2024 роки. Рамкова програма містить низку конкретних зобов'язань, спрямованих на підвищення спроможності Агентства надавати ефективну та дієву допомогу палестинським біженцям шляхом посилення підзвітності, прозорості та дотримання принципів ООН, зокрема нейтралітету (2023–2024 U.S.-UNRWA..., 2023). Також ця угода підтверджує зобов'язання Сполучених Штатів підтримувати Агентство, його мандат і права палестинських біженців і встановлює спільні цілі та пріоритети. Під час церемонії підписання помічник держсекретаря з питань народонаселення, біженців і міграції Джульєта Валлс Нойес зазначила: «Ми пишаємося нашими спільними досягненнями. Рамкова програма на 2023–2024 роки представляє наступний етап у поточній співпраці між США та БАПОР і нашим зобов'язанням перед палестинським народом. Він зосереджений на відданості БАПОР гуманітарним принципам, зокрема нейтралітету, а також на ключових компонентах внутрішнього управління БАПОР, покращенні його роботи із захисту та взаємодії з палестинськими біженцями та підзвітності перед ними» (The United States Contributes..., 2023).

Уже 1 червня 2023 року Сполучені Штати оголосили про внесок у розмірі 153,7 мільйона доларів США Близькосхідному агентству ООН на підтримку гуманітарної допомоги, людського розвитку та захисту палестинських біженців. З цього приводу генеральний комісар БАПОР Філіп Лацаріні заявив, що: «Ми дуже вдячні Сполученим Штатам за тривалу фінансову та політичну підтримку та партнерство. Цей внесок допоможе нам підтримувати роботу понад 700 шкіл і 140 центрів охорони здоров'я впродовж наступних місяців. Надаючи БАПОР гнучкість у використанні фінансування, США також дають Агентству можливість визначити пріоритетність витрат там, де це найбільше потрібно, допомагаючи нам вирішувати поточні фінансові проблеми Агентства. Для нас це ознака довіри та риса хорошого донорства, яку ми заохочуємо наслідувати інших партнерів» (The United States Contributes..., 2023).

Завдяки цьому внеску мільйони палестинських біженців на Близькому Сході й надалі матимуть доступ до найважливіших послуг, включаючи освіту, охорону здоров'я, допомогу та соціальні послуги. Фінансування також допоможе Агентству реагувати на гуманітарні потреби палестинських біженців у секторі Газа, на Західному березі річки Йордан, включаючи Східний Єрусалим, і у Сирії (зокрема, у відповідь на руйнівний землетрус). Цей внесок збільшив фінансування Агентства США 2023 року до 206,8 мільйона доларів, тим самим підтверджуючи позицію Сполучених Штатів як найбільшого донора БАПОР (The United States Contributes..., 2023).

Висновки. Після утворення держави Ізраїль у 1948 році виникла проблема палестинських біженців, кількість яких сягала сотень тисяч. США спочатку підтримували їхнє право на повернення, але згодом змінили позицію на користь Ізраїлю. У 1950–1960-х роках Сполучені Штати надавали гуманітарну допомогу палестинським біженцям через відповідне Близько-східне агентство ООН, але уникали політичного вирішення проблеми. З кінця 1960-х років США стали більше підтримувати Ізраїль у протистоянні з арабськими країнами та Організацією визволення Палестини, а право на повернення біженців фактично ігнорувалося. У 1990–2000-х роках, незважаючи на мирний процес на Близькому Сході, питання біженців залишалося нерозв'язаним через протидію Ізраїлю, своєю чергою США не наполягали на його вирішенні. Загалом політика США щодо палестинських біженців еволюціонувала від поміркованої підтримки до практичного ігнорування їхніх прав та інтересів на користь Ізраїлю.

Отже, політика Вашингтону щодо палестинських біженців є складною та еволюційною і визначається численними факторами, такими як геополітика, міжнародні відносини, внутрішня політика та інші чинники. Сполучені Штати ставали безпосередніми учасниками і свідками численних спроб вирішення конфлікту на Близькому Сході, і питання палестинських біженців залишається важливим аспектом цього процесу.

Перспективним напрямом досліджень можуть бути політичні відносини Туреччини з Палестинською автономією, оскільки Турецька республіка має багатовікову спільну історію і тісні культурні та соціальні зв'язки з палестинським народом.

Джерела та література

- Гвоздков, С.Ю.** (2015). Формування концептуальних засад політики адміністрацій Дж. У. Буша щодо держав пострадянського простору. *Гілея : науковий вісник*. Вип. 99. С. 88–90.
- Горук, А.** (2013). Стратегічні політичні моделі щодо регіону Близького Сходу адміністрації Дж. Буша-старшого. *Історична панорама : науковий збірник ЧНУ*. Чернівці. Вип. 17. С. 186–187.
- Горук, А.** (2014). Глобальна політика США за президентства Б. Клінтона: близькосхідний вимір. *Історична панорама : науковий збірник ЧНУ*. Чернівці. Вип. 19. С. 82–83.
- Захарченко, А.М.** (2006). Концептуальне забезпечення політики США щодо врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту в 1991–2001 рр. : автореф. канд. політ. наук : 23.00.04 «Політ. проблеми міжнарод. систем та глоб. розвитку». Київ : Ін-т світ. екон. та міжнарод. відносин. 20 с.
- Захарченко, А.М.** (2002). Політика США у врегулюванні арабсько-ізраїльського конфлікту: оцінки американських політологів. *Дослідження світової політики*. Випуск 20. Київ. С. 194–201.
- Захарченко, А.М.** (2004). Порівняльний аналіз стратегій адміністрацій Дж. Буша-старшого і Б. Клінтона щодо врегулювання арабсько-ізраїльського конфлікту. *Дослідження світової політики*. Випуск 27. Київ. С. 65–72.
- 2023–2024 U.S.–UNRWA Framework for Cooperation. (2023). URL: <https://www.state.gov/2023-2024-u-s-unrwa-framework-for-cooperation/>.
- Bill Clinton Administration: The Clinton Peace Plan. (December 23, 2000). URL: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/the-clinton-peace-plan>.
- Karmi, Ghada.** (2018). Seven decades after Resolution 194, why haven't Palestinian refugees returned home? URL: <https://www.middleeasteye.net/opinion/seven-decades-after-resolution-194-why-havent-palestinian-refugees-returned-home>.
- Husam, Mohamad.** (2015). President George W. Bush's Legacy on the Israeli-Palestinian "Peace Process". *Journal of international and area studies*. Volume 22, Number 1, pp. 79–92. URL: <https://www.jstor.org/stable/43490281>.

- Pressman, Jeremy.** (2016). Obama and the Israeli-Palestinian Conflict. URL: <https://www.e-ir.info/2016/07/14/obama-and-the-israeli-palestinian-conflict/>.
- Robinson, Kali.** (2023). What Is U.S. Policy on the Israeli-Palestinian Conflict? URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/what-us-policy-israeli-palestinian-conflict>.
- Spetalnick, Matt & Farrell, Stephen.** (2021). U.S. restores assistance for Palestinians, to provide \$235 million in aid. April 7. URL: <https://www.reuters.com/article/us-palestinians-usa-blinken-idUSKBN2BU2XT>.
- Alhamdan, Nooran.** (2022). Refugees First: A New Approach to Middle East Peace. URL: <https://www.mei.edu/publications/refugees-first-new-approach-middle-east-peace>.
- Report of the Commissioner-General of the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East : programme budget 2024–2025. (2023). URL: <https://digitallibrary.un.org/record/4021419?ln=ru>.
- The United States Contributes US\$ 153.7 million to UNRWA in Support of Palestine Refugees. 01 June 2023. URL: <https://www.unrwa.org/newsroom/news-releases/united-states-contributes-us-1537-million-unrwa-support-palestine-refugees>.
- U.S. Relations With Palestinian Territories. *Bilateral relations fact sheet. Bureau of Near Eastern affairs.* URL: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-palestinian-territories/>.
- UN General Assembly, 194 (III). Palestine – Progress Report of the United Nations Mediator , 11 December 1948, A/RES/194. URL: <https://www.refworld.org/docid/4fe2e5672.html>.
- United States Policy on Palestine: 2021 and Beyond. URL: https://www.alhaq.org/palestinian-human-rights-organizations-council/17845.html#_ftn6.
- Zakaria, Mohamad.** (2010). The Palestinian Refugee Problem: Is there Any Hope for a Sustainable Solution? URL: https://www.researchgate.net/publication/282251572_The_Palestinian_Refugee_Problem_Is_there_Any_Hope_for_a_Sustainable_Solution.

References

- Hvozdokov, S.Yu.** (2015). Formuvannia kontseptualnykh zasad polityky administratsii Dzh. U. Busha shchodo derzhav postradianskoho prostoru [Formation of the Conceptual Foundations of the Bush Administration's Policy Toward the Post-Soviet States]. *Hileia: nauk. visn. Vyp. 99*. S. 88–90 [in Ukrainian].
- Horuk, A.** (2013). Stratehichni politychni modeli shchodo rehionu Blyzkoho Skhodu administratsii Dzh. Busha-starshoho [Strategic Policy Models for the Middle East by the Bush Administration]. *Istorychna panorama: nauk. zb. ChNU. Chernivtsi. Vyp. 17*. S. 186–187 [in Ukrainian].
- Horuk, A.** (2014). Hlobalna polityka SShA za prezydentstva B. Klinton: blyzkoskhidnyi vymir [US Global Policy under President Clinton: The Middle East Dimension]. *Istorychna panorama: nauk. zb. ChNU. Chernivtsi. Vyp. 19*. S. 82–83 [in Ukrainian].
- Zakharchenko, A.M.** (2006). *Kontseptualne zabezpechennia polityky SShA shchodo vrehuliuvannia arabo-izraelskoho konfliktu v 1991–2001 rr.: avtoref. kand. polit. nauk: 23.00.04* “Polit. problemy mizhnarod. system ta hlob. rozvytku”. Kyiv: In-t svit. ekon. ta mizhnarod. vidnosyn. 20 s. [in Ukrainian].
- Zakharchenko, A.M.** (2002). Polityka SShA u vrehuliuvanni arabsko-izraelskoho konfliktu: otsinky amerykanskykh politolohiv [US Policy in the Settlement of the Arab-Israeli Conflict: Assessments of American Political Scientists]. *Doslidzhennia svitovoi polityky. Vypusk 20*. Kyiv. S. 194–201 [in Ukrainian].
- Zakharchenko, A.M.** (2004). Porivnialnyi analiz stratehii administratsii Dzh. Busha-starshoho i B. Klinton shchodo vrehuliuvannia arabsko-izraelskoho konfliktu [A comparative analysis of the strategies of the administrations of J. Bush Sr. and B. Clinton to resolve the Arab-Israeli conflict]. *Doslidzhennia svitovoi polityky. Vypusk 27*. Kyiv. S. 65–72 [in Ukrainian].
- 2023–2024 U.S.–UNRWA Framework for Cooperation. (2023). Retrieved from: <https://www.state.gov/2023-2024-u-s-unrwa-framework-for-cooperation/> [in English].
- Bill Clinton Administration: The Clinton Peace Plan. (December 23, 2000). Retrieved from: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/the-clinton-peace-plan> [in English].
- Karmi, Ghada.** (2018). Seven decades after Resolution 194, why haven't Palestinian refugees returned home? Retrieved from: <https://www.middleeasteye.net/opinion/seven-decades-after-resolution-194-why-havent-palestinian-refugees-returned-home> [in English].
- Husam, Mohamad.** (2015). President George W. Bush's Legacy on the Israeli-Palestinian “Peace Process”. *Journal of international and area studies. Volume 22, Number 1*. Pp. 79–92. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/43490281> [in English].

- Pressman, Jeremy.** (2016). Obama and the Israeli-Palestinian Conflict. Retrieved from: <https://www.e-ir.info/2016/07/14/obama-and-the-israeli-palestinian-conflict/> [in English].
- Robinson, Kali.** (2023). What is U.S. Policy on the Israeli-Palestinian Conflict? Retrieved from: <https://www.cfr.org/background/what-us-policy-israeli-palestinian-conflict> [in English].
- Spetalnick, Matt & Farrell, Stephen.** (2021). U.S. restores assistance for Palestinians, to provide \$235 million in aid. April 7. Retrieved from: <https://www.reuters.com/article/us-palestinians-usa-blink-en-idUSKBN2BU2XT> [in English].
- Alhamdan, Nooran.** (2022). Refugees First: A New Approach to Middle East Peace. Retrieved from: <https://www.mei.edu/publications/refugees-first-new-approach-middle-east-peace> [in English].
- Report of the Commissioner-General of the United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East: programme budget 2024–2025. (2023). Retrieved from: <https://digitallibrary.un.org/record/4021419?ln=ru> [in English].
- The United States Contributes US\$ 153.7 million to UNRWA in Support of Palestine Refugees. 01 June 2023. Retrieved from: <https://www.unrwa.org/newsroom/news-releases/united-states-contributes-us-1537-million-unrwa-support-palestine-refugees> [in English].
- U.S. Relations with Palestinian Territories. *Bilateral relations fact sheet. Bureau of Near Eastern affairs.* (2021). Retrieved from: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-palestinian-territories/> [in English].
- UN General Assembly, 194 (III). Palestine – Progress Report of the United Nations Mediator, 11 December 1948, A/RES/194. Retrieved from: <https://www.refworld.org/docid/4fe2e5672.html> [in English].
- United States Policy on Palestine: 2021 and Beyond. (2021). Retrieved from: https://www.alhaq.org/palestinian-human-rights-organizations-council/17845.html#_ftn6 [in English].
- Zakaria, Mohamad.** (2010). The Palestinian Refugee Problem: Is there Any Hope for a Sustainable Solution? Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/282251572_The_Palestinian_Refugee_Problem_Is_there_Any_Hope_for_a_Sustainable_Solution [in English].

*Стаття надійшла до редакції 19.08.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 20.09.2023 р.*